

פנינים

ופרפראות נבחרים לפרשת השבוע "פרשת חיי שרה"

*****

עורך: הרב יוסף ברגר

לתגובות והנצחות - לשיעורים והרצאות: pninim16@gmail.com 054 - 8455798 - ניתן לקבל את העלון במייל.

קבר אותי הקב"ה כאן, לפי שזה המקום הוא סמוך לגן עדן ויש כאן מנוחה לנפש, אך מאותו זמן שנקברתי כאן, עדיין לא הגיעה נשמתו אל מקומה הראוי, עד שבאת אתה לעולם ותתקן מה שאני קלקלתי. ועתה מכאן והילך יהיה לי ולכל העולם קיום בגללך.

ובשעה שנכנס אברהם במערה והכניס את שרה לשם בכדי לקברה, כמו כנגדו אדם וחיה ולא רצו לקבלה להקבר שם, כי אמרו לפניו: הלא אנו עדיין בבושה לפני הקב"ה בעולם העליון בשביל אותו החטא שגרמנו, ועכשיו תתוסף לנו בושה אחרת מפני המעשים המוכים שבכס. אמר להם אברהם: הרי אני מוכן להתפלל לפני הקב"ה בשבילך שלא תבוש עוד לפניו לעולם. מיד "ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו", מאי "ואחרי כן"? אלא אחרי שקיבל אברהם עליו דבר זה להתפלל על אדם הראשון, נתפיים אדם הראשון ונכנס חזרה למקומו. אך הוה לא רצה לחזור וליכנס למקומו, מבושתה מאישה אדם, שמה לא יקבלנה, שיאמר לה, ראי הצדקת שרה הזאת כמה טובה גרמה לבעלה, ואת כמה רעות גרמת לי, עד שקרב אברהם ואמר לה שבשלומה של שרה יהיה גם לה שלום, והכניס אותה אצל אדם והסכים אדם לקבלה בשבילו.

ומדייק הוזהר הקי: שלכן כתוב "ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו" ולא כתוב: "ואחרי כן קבר אברהם לשרה אשתו", כי המלה "את" בא לרבות את הוה שגם אותה הכניס אברהם בחזרה למקומו...

מעשה נורא מקבורתו של "יגיד עליו רעהו מי הוא!"

אמר הכותב: אם בהשתלשלות קבורת צדיקים עסקינן, אביא בפניכם מעשה נורא שמוכא בהקדמה לספר הקדוש "מגלה עמוקות", על פשר המצבה הסמוכה למצבת הגאון הקדוש בעל ה"מגלה עמוקות" ז"ע:

לאחר הסתלקותו של בעל ה"מגלה עמוקות" ז"ע, בא יום אחד לקראקוב אברך צעיר שהזותו מעידה עליו, כי הלך עני הוא, ופנה אל גבאי החברא קדישא כשבקשה בפניו: מכיון שראה כי בקרבת קברו של הגאון מצויה חלקת קבר פנויה, הפץ הוא לרכוש חלקה זו עבור עצמו. ואף הציע סכום הגון לשם כך.

כאשר שמעו הגבאים את דברי האברך, החלו לגעור בו: "מי אתה כי תחשוב עצמך ראוי לשכב במקום קדוש כזה? ומה עוד כאשר ידענו כי בעל ה"מגלה עמוקות" ביקש להשאירו פנוי?"

אולם האברך לא הרפה ואמר: "לומר לכם מי אני אינני יכול, אך שתדעו כי ראוי אני להיקבר שם ומוכן אני לשלם סכום נכבד עבור רכישת הקבר". כך נדנד מידי יום ויום. עד שהלפו ימים וגבאי החברא קדישא החליטו להיפטר ממנו בצורה מכובדת: "אם תסכים לקחת על עצמך את בנייתו של הגדר המקיפה את בית החיים (סכום עתק באותם ימים), נסכים לבקשתך". הם היו בטוחים שממילא אין ליהודי הנ"ל סכום כה גבוה, וכך הם יתפטרו ממנו אחת ולתמיד...

אך מה גברה תדהמתם שבעתיים כאשר לאחר שעה קלה, חזר האברך עם כל הסכום הדרוש וביקש לערוך הסכם ותקיעת כף.

הגבאים שלא ידעו להשיא עצות לנפשם, החלו לנסות ליישב את דעתם ולומר זה לזה: "הרי ההוצאות כאן הם מרובות, שמירת בית החיים, הגדר הזקוקה לתיקון, הניקיון התחזוקה, וקופת החברא קדישא ריקה, והנה הודמנות נקרתה למלא את הקופה, כי בכספים שהציע האברך תמורת החלקה ניתן יהיה למלאות רבות מן ההוצאות.

ממילא - אמרו הגבאים לעצמם - האברך צעיר, ואנחנו זקנים... ועד המאה עשרים של אדם זה הרי אנחנו כבר לא נהיה כאן... והרי שום עד אין בינותינו. וסיכמו ביניהם לעשות עמו הסכם. ואכן, הם התמו על שטר כי החלקה שביקש שמורה היא לו.

דברי הוזהר הקדוש על חכמתו של אברהם אבינו בעת המשא ומתן לקניית מערת המכפלה, וההשתלשלות הפלאית של קבורת שרה אמנו.

בזהר הקדוש בפרשתנו, מובא באריכות את השתלשלות קניית מערת המכפלה ואת חכמתו הגדולה של אברהם אבינו בכאזו לקנות את מערת המכפלה מידי עפרון החיתי.

כאשר ביקש אברהם לקנות מקום קבורה, לא ביקש מיד את המערה, ולא אמר שרוצה מקום מיוחד לקבורה, אלא תחילה אמר "תנו לי אהוזת קבר עמכם" - בתוככם, ושם אקברה את מתי מלפני. ולמרות שאברהם לא חשב לרגע להתחבר ולהקבר בין טמאים שכאלה, הוא נהג בחכמה רבה עמו. ואנו לומדים דרך ארץ והכמה ממה שעשה אברהם אבינו בענין מקה וממכר עם הנכרים, כי לפי שהפצו ורצונו היה לקנות את אותה המערה, אע"פ שעפרון ישב שם כדכתיב ועפרן ישב בתוך בני הת, לא רצה לבקש ממנו מיד ולגלות לו אותו הרצון שהיה לו במערה, כדי שלא ירגישו שיש לו ענין מיוחד באותה המערה. ובכדי להסיה את דעתם ביקש תחילה סתם אהוזת קבר, ורק לאחר מכן הוסיף ואמר שהוא הפץ "במערת המכפלה אשר בקצה שדהו", ולא בכדי שאהיה חשוב ונבדל מכם, אלא "בתוככם לאהוזת קבר" - רצוני להיות קבור ביניכם...

ממשיך הוזהר הקדוש ומגלה לנו איך גילה אברהם אבינו את אותה מערה: היה זה כאשר רצה אברהם לתת למלאכים שבאו אליו (כפי שלמדנו בפרשת וירא), ג' לשונות של פרים, כתוב שם: "ואל הבקר רץ אברהם" ולא כתוב "ואל הבקר הלך אברהם", אלא רצתה התורה לרמוזנו, כי אותו הבקר ברה עד אותה המערה ונכנס אחריו וראה שם אור גדול והריח ריח גן עדן, ואז הביין שאדם והוה קבורים שם. ואכן "בעל המורים" בפרשת וירא כתב שם: "ואל הבקר רץ" - אותיות "ואל הקבר רץ", שרץ אחריו למערה.

עוד סיבה שאברהם בחר להכנס לאותה מערה - כותב הוזהר הקי: לפי שאברהם התפלל כל יום ויום, כי הוא תיקן תפילת שהרית, ולא היה רוצה להתפלל בתוך העיר, ולכן היה יוצא להתפלל עד אותו השדה שהיה מעלה ריחות עליונים מהגן עדן, והביין ששורש הריח הוא בהמערה, וראה שם אור יוצא מתוך אותה המערה, לכן משם ואילך התפלל תמיד שם, ושם דיבר עמו הקב"ה, ולכן רצה לקנותה, כי הביין את מעלתה.

ואם תאמר, א"כ למה לא ביקש לקנותה עד עתה, אלא כדי שלא ישגיהו שיש לו ענין חשוב במקום זה וימנעוהו מלקנות אותה, אך עכשיו שנצרך אליה, אמר, הרי עתה הזמן לבקש ולקנות אותה, כי עתה לא ישגיהו עליו רק יאמרו שקבר לאשתו הוא מבקש.

ועפרון לא ידע את ערכה של המערה, כי גם כאשר הסתכל בה, ראה רק חושך בתוכה, ועל כן מכר אותה. תדע שכן הוא, כי עפרון מכר לאברהם גם מה שלא נתבקש, את כל השדה ואת המערה אשר בו, לפי שכל השדה כולל המערה היה מאוס בעיניו ולא ידע את ערכו.

ממשיך הוזהר הקי ומגלה: כשנכנס אברהם למערה, ראה שם אור גדול, והורם העפר לפניו ונתגלו לו ב' קברים, ובתוך כך עלה אדם הראשון מקברו בצורתו, ושחק לפניו, בכדי שלא ייעצב. כי שנינו שבשעה שהאדם מסתלק מן העולם רואה לאדם הראשון ואז הוא מת, אבל אברהם למרות שהסתכל בצורתו נשאר בחיים. ושאל אברהם אבינו את אדם הראשון: האם היכל הנשמות של הגן עדן נמצא כאן? וענה לו אדם: אכן, בודאי

אך הם לא העלו על דעתם, כי כבר ביום שלמחרת הם יצטרכו לטפל בו...
כי ביום שלמחרת נודע, כי אותו האברך הפלאי נסתלק לבית עולמו בפתע
פתאום!

נחרדו הגבאים הרדה גדולה, שכן אפילו את שמו הם לא ידעו, ומה הם
יעשו כעת, איך הם יעשו כזה דבר לקברו על יד ה'מגלה עמוקות' והרי כל
העיר תהיה כמרקחה מהחשש לקפידתו של בעל ה'מגלה עמוקות'...

לאחר התלבטויות רבות, הם החליטו לא לספר זאת לאיש, וניחמו את
עצמם בכך שאיש אינו מכיר את האברך, אין לו קרובים או ידידים,
ובעיקר - אין איש יודע ממעשה המכירה. הכסף הולך כמובן למטרות
מוכות, והכל בא על מקומו בשלום...

האברך נקבר, כמנהג ישראל, בחלקה הגילה, ומלבד יום הפטירה לא צויין
עליה דבר, אפילו לא שם הנפטר.

בלילה, בא האברך בחלום אל הגבאים וטענה בפיו: "הסכמנו על עסקה
בצורה ברורה ומפורשת, ואתם את חלקכם לא קיימתם! שילמתי עבור
הלקת הקבר ואתם נתתם לי תקיעת כף, וקברתני במקום אחר. אתבע
אותכם לדין כבית דין של מעלה..."

נחרדו הגבאים, אבל ניסו לומר לעצמם שה'החלומות שווה ידברון',
וש'דברי החלומות לא מעלין ולא מורידין'. אולם משנשנה החלום בלילה
שלאחריו ובוזבא הבא ובבא אחריו, הבינו שלא יצאו ממנו נקיים...

כדרכם של יהודים, הם נכנסו לשפוף שיה לפני המרא דאתרא של העיר
קראקוב באותה העת הלא הוא ה'ביה"ד ז"ע".

"את המאנו אנו מוכירים היום" - אמרו הגבאים, "כך וכך הוזה מעשה,
מכרנו את שאינו ראוי, וכך וכך עלתה בידנו, והנה האברך הנפטר בא
אלינו בחלום בדין ודברים, ורוצה לתובענו כבית דין של מעלה, ואנו אנא
אנו באים!"

שמע ה'ביה"ד ברצינות את דבריהם, והורה להם שבעת שיבוא האברך שוב
בחלומות לתובעם, יענו לו כך: "תורה לא בשמים היא, ואין דנים בפני
בי"ד של מעלה אלא רק בזה של מטה. ואם הוא הפיץ במשפט צדק, יבוא
ביום פלוני, במקום פלוני ויתבעם בפני ביה"ד, והיה אשר יאמרו הדיינים
הוא יקום".

האברך בחלום, בשומעו את דברי הרב ה'ביה"ד אשר בפי הגבאים הסכים
מיד, והודיע על בואו באותו יום שנבקע.

ביום המיועד, הותקנה בבית הכנסת מדיצה שמאחוריה תיסתר רוחו של
האברך, וכשהגיעה שעת ה'דין תורה', נשמע כמין רחש מאחורי הפרגוד,
ונפתח הדיין...

צויה הרב על האברך שירצה את דבריו בפני ביה"ד, וזה עשה כדבריו,
בסכמו את טענותיו שעל החברא קדישא לקיים את דבר ההסכם ולהביאו
למנוחת עולמים במקום הקנין לו.

כשנתבקשו גבאי הח"ק לענות לדברי התובע, עמדו ואמרו: "הן אמת שכך
היה סיפור המעשה, אולם היה זה מקה טעות; מעולם לא עלה בדעתנו
לטמנו בסמיכות לקברו של הרב בעל 'מגלה עמוקות', אין זה לפי כבודו
של הרב, וזה בניגוד לצוואתו, התובע לא רצה לגלות לנו מיהו, וכך לא
ידענו אם ראוי הוא לכך, לכן עשינו מה שעשינו כדי לפוטרו מאיתנו, אך
הוא הביא את כל הסכום שבקשנו, וכך לא היה בידינו ברירה אלא כאילו
הסכים לו..."

ה'ביה"ד פנה אל המנוח שיאמר לו מה שמו ומי הוא, בכדי שיראה ביה"ד
שמה ראוי הוא להיקבר אצל ה'מגלה עמוקות', אך האברך סירב בתוקף
לגלות דבר על אודות עצמו, באומרו שאין זה מנין העניין, ואילו את
ההסכמה שבתקיעת כף יש לקיים כלשונה.

לאחר ששמעו הדיינים את הצדדים, ישבו ושקלו וטרו בדבר, ובסופו של
יום יצא הפסק:

"מכיון שהמנוח קנה בלי שום צל של ספק את חלקת הקבר, ומן הראוי
שיקבר בה כפי שהובטח לו, אך מאידך גיסא אין ביה"ד יודע אם האיש
הוא לפי כבודו של בעל ה'מגלה עמוקות', ואם ראוי לעבור על צוואתו
למענו, ומכיוון שאנשי הח"ק כבר יצאו ידי חובתם כלפי המנוח בזה
שטמנוהו היכן שהוא, לכן אין אנו מהייכים את הח"ק להעבירו לקבר שליד
הרב הגאון, אבל כדי לצאת ידי חובת אלקים ואדם, ומחמת הספק, יפתחו
את שני הקברים, זה של האברך וזה שליד קבר ה'מגלה עמוקות', ויותירו
פתוחים למשך הלילה. "זאתה" - סיים ה'ביה"ד בפנותו אל המנוח שמעבר
למדיצה - "אם אכן ראוי אתה לשכב ליד הרב בעל 'מגלה עמוקות',
תעבור לדרך אל הקבר הנכון לך"..."

כך נעשה.
למחרת עם בוקר שלח ה'ביה"ד את שליח בית הדין יהודי עם אנשי החברא
קדישא לבדוק מה נעשו בקברו, ויחרדו אל ליבם, כי ראו את קברו של
האברך שהיה ריק, ואילו הקבר ליד בעל 'מגלה עמוקות' היה מלא...

כששבו וסיפרו זאת לב"ה, הבין ה'ביה"ד שאותו איש הוא קדוש ונסתר עד למאד,
וכינם את כל אנשי עירו לחלוק לו כבוד אחרון ולבקש את סליחתו מעל קברו.
והורה ה'ביה"ד להקים מצבה על קברו ולכתוב עליה:

"פה נטמן האברך לא נודע מיהו, יגיד עליו רעו". כלומר, רעו - "המגלה
עמוקות" הקבור על ידו יעיד עליו מיהו...

לאחר שנים רבות נמחק הכתוב מן המצבה. בשנת תקצ"ב הוקמה מצבה חדשה
על הקבר וחרטו עליה את הדברים הבאים:

"ציון לנפש היה פה מצאנו, ודעת שמה לריק יגענו,

יען נמצא קבור באשמנים, ותמחנה ארתותיו מרוב שנים,

אכן יגיד עליה רעו גאון עיונו, מגלה עמוקות ומגיה השכנו,

כי רב כבודו בשם תפארת, להשאר בידו דורים למזכרת,

גבאי הח"ק זאת אל ליבם השיבו, ומצבה חדשה על קברו הציבו,

תקב"ץ לפ"ק לבריאת ארץ ושמים".

ויבוא אברהם לספור לשרה ולבכותה (כג, ב)

וברש"י ד"ה "לספור לשרה ולבכותה": "נסמכה מיתת שרה לעקידת יצחק לפי
שע"י בשורת העקידה שנודמן בנה לשחיטה וכמעט שלא נשחט, פרחח נשמתה
ממנה ומתה".

שאל הגה"ק רבי שלמה קלוזר ז"ע: מדרש זה היה על רש"י להביא על המלים:
"ותמת שרה", ומה מקום יש לומר זאת על המלים: "לספור לשרה"?

אלא שהפשט הוא ההיפך ממשומו. שרה לא נפטרה מהפחד שאולי ימות יצחק,
אלא שרה שידעה כי אברהם הולך בצו הקב"ה לחשוט את בנם, השישה שלא
יעמדו הבעל והבן בנסיון הכבד. כאשר בישרו לה כי אברהם ויצחק חוזרים
ויצחק בריא ושלם, פרחח נשמתה כי חשבה שלא עמדו בנסיון.

שבה גדול זה באמונת שרה בקב"ה, היה גוף ההספד של אברהם כשהספיד את
שרה אשתו ושיבה אותה על גודל אמונתה ועל שכל כך חרדה שלא עמדו בנסיון
ולכן פרחח נשמתה. זאת הסיבה שרש"י מביא זאת על המלים: "לספור לשרה",
כי זה היה גוף ההספד...

וישקל אברהם לעפרון את הכסף... ארבע מאות שקל כסף (כג, ז)

מובא במדרש רבה (נ"ח ז) על הפסוק (משלי כ"ח ב): "נבחל להון איש רע עין,
ולא ידע כי חסר יבואהו". נבחל להון איש רע עין, זה עפרון, שהכנים עין רע
בממונו של צדיק. ולא ידע כי חסר יבואהו, שהסרת התורה ו', הלא הוא דכתיב
(בראשית כ"ג ט"ז): "וישמע אברהם אל עפרון, וישקל אברהם לעפרון", עפרון
כתיב, חסר ו'.

אברהם אבינו משלם לעפרון ארבע מאות שקל, לא בשקלים פשוטים ורגילים,
אלא בשקלים גדולים וקנטרים, כדברי רש"י על הפסוק: "עובר לסוחר, שמתקבלים
בשקל בכל מקום ויש מקום ששקליהן גדולים שהן קנטרין". ומנין הגיעו לאברהם
אבינו אותם שקלים? אלא אומרים חז"ל, בשעה שאבימלך נתן פיצויים לשרה,
הוא שילם לה אלף כסף, ונתן לאברהם שק מלא מאותם שקלים, כמו שכתוב
(בראשית כ' ט"ז): "ולשרה אמר: הנה נתתי אלף כסף לאחידך, הנה הוא לך כסות
עינים, לכל אשר אתך, ואת כל נכחת".

ומסביר הגר"א מוילנא ז"ע, שמן הסתם אברהם אבינו לא רצה ליהנות מהכסף
הזה, כמו שלא נגע מחוט ועד שרוך נעל, בממון המשת המלכים (בראשית י"ד
כ"ג), ולכן שמר את הממון הזה לקבורתה של שרה. ועל פי זה, אומר הגר"א,
שאלו שחק עפרון, ולא היה נבחל להשיב ולהוציא רוחו בפחזותו, חשב אברהם
לתת לו את כל אלף הכסף, שלשם כך הוא שמרם, ועתה שנבחל עפרון ואמר,
ארבע מאות שקל כסף, נאמר: "וישקל אברהם לעפרון את הכסף, אשר דבר
באוני בני חת, ארבע מאות שקל כסף", ועפרון שמה מאד על כך שהשיג מבוקשו,
אך לא ידע כי חסר יבואהו, שהחסירו לו ו', שהם "השש מאות כסף" שהפסיד
בפחזותו.

ארבע מאות שקל עובר לסוחר (כג, ז)

הכמינו הקדמונים תהו על לשון הכתוב שלפנינו ודייקו מן המילים "עובר לסוחר",
שעפרון לא לקח מאברהם אלא "קנטרין" - שקלים גדולים שמתקבלים בכל מקום
(כבא מציעא פז ע"א וראה רש"י כאן).

מה היה הענין שנתן אברהם את המטבעות דוקא באופן של "עובר לסוחר"?
הסביר זאת הגה"ק רבי יהונתן אבישיץ ז"ע באופן נפלא: דהנה ידוע שאברהם
אבינו קיים את כל התורה כולה, וגם כאן בנתנו את הכסף "עובר לסוחר", היה
זה משום שרצה לנהוג לפי ההלכה. וזאת משום שלפי ההלכה אמור לתת לנכרי
מטילי כסף וזהב מחשש שיתכסם ויעשה מהם פסל ומסכה, לעומת זאת מותר
לתת לנכרי מטבעות של כסף וזהב, כיון שהמטבע הוא עובר לסוחר, וערכו רב
מערך משקל המתכת שבו, ויש להניח שהנכרי לא יתיכנו, שלא לצאת מכך
בהפסד.

ולכן אברהם אבינו שקיים את כל התורה כולה, נהג גם הפעם לפי ההלכה
הפסוקה ונתן לעפרון החיתי "ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר", שקלי ממון
הנסחרים בשוק...

הידעת? העלון "פנינים" יוצא לאור מידי שבוע זו השנה השמינית, מודפס ומופץ באלפי עותקים בארץ ובעולם.

היה שותף להפצת התורה לתרומות: בנק הדואר סניף 001 מס' השבון 2168820 או בכרטיס אשראי בטלפון: 054-8455798